

Torat Imecha NACH YOMI B'IYUN

Sefer Shmuel I Mrs. Leah Feinberg

שיחות מוסר מאמר נג - מידות

איתא בגמ' יומא (כב ב): "שאול באחת ועלתה לו, דוד בשתים ולא עלתה לו", ופירש"י: "מצינו שאול נכשל באחת, ועלתה לו לרעה לקונסו מיתה ולבטל מלכותו, ודוד נכשל ולא עלתה לו לרעה." ויש להתבונן מה טעם באמת לא נמחל לשאול המכשול האחד, כשם שנמחלו לדוד השתים.

ובתוס' ישנים שם הקשה שהרי גם שאול נכשל בשתים, דלפני מעשה אגג נכשל שהקריב את הקרבן ולא המתין לשמואל, ועל כך אמר לו שמואל (שמואל א יג יד) "ועתה ממלכתך לא תקום ביקש ה' לו איש כלבבו וגו'". כתיב: "ויאמר שמואל הלוא אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה וגו', ולמה לא שמעת בקול ד' ותעט אל השלל וגו' (שמואל א טו יז-יט), נלמד מזה דשורש התביעה על שאול היתה ה"קטן אתה בעיניך" וזהו הגורם שהביא לו את המכשול, וכן הודה שאול: "כי יראתי את העם וגו' (שם כד)

והטענה היא שאף שהענוה מידה גדולה היא מאד, זהו רק כשהיא במקומה, אבל שאול שהיה ראש שבטי ישראל, לא היה לו להשתמש במידת הענוה, אלא לנהוג בהנהגה של מלכות, וכמו שדרשו חז"ל (כתובות יז א): "שום תשים עליך מלך" (דברים יז טז) - שתהא אימתו עליך", ולא שיהא המלך ירא את העם.

ומטעם זה שאול באחת ועלתה לו, דוד בשתים ולא עלתה לו, כי אצל דוד לא היה הפגם במידות, אלא היה זה חטא בעלמא, וכיון ששב בתשובה נמחל לו החטא, ולא עלתה לו להפסיד את מלכותו. אבל שאול שסיבת כשלונו היתה במידותיו, הרי אף ששב בתשובה, כמו שאמר שאול: "חטאתי כי עברתי את פי ד' ואת דברך כי יראתי את העם וגו'" - הפסיד את המלוכה, כי הסיבה למכשול, שהיא מידת ענוה שלא במקומה, נשארה אצלו, וזו סתירה למלכות, ולא שייך שימחל לו אף כששב בתשובה.

In Yoma (22b) it is stated: "Shaul stumbled once and it caused him harm, David stumbled twice and it did not cause him harm." Rashi explains: "We find that Shaul stumbled once, and it caused him harm, resulting in his death penalty and the annulment of his kingship. David stumbled but it did not cause him harm." It is worth considering why Shaul's one stumble was not truly forgiven, while David's two stumbles were forgiven.

Tosafot Yeshanim raises a difficulty because Shaul also stumbled twice: before the incident with Agag when he offered a sacrifice without waiting for Samuel. Concerning this, Samuel said to him (1 Samuel 13:14), "But now your kingship will not endure; the Lord has sought out a man after His own heart." It is written: "And Samuel said, 'Though you are little in your own eyes, are you not the head of the tribes of Israel?' Why did you not obey the voice of the Lord and swoop down on the spoil,

etc." (1 Samuel 15:17-19). We learn from this that the root of the claim against Shaul was "Though you are little in your own eyes," and this caused his stumbling. Shaul himself acknowledged: "I feared the people," etc. (1 Samuel 15: 24).

The argument is that even though humility is a great trait, it is only appropriate in its proper place. However, Shaul, who was the head of the tribes of Israel, should not have used the trait of humility, but should have conducted himself with royal leadership, as our Sages expounded (Ketubot 17a): "Set a king over you" (Deuteronomy 17:15) "that his awe shall be upon you," not that the king should fear the people.

And for this reason, Shaul stumbled once and it caused him harm, whereas David stumbled twice and it did not cause him harm, because David's flaw was merely a sin, and since he repented, the sin was forgiven and he did not lose his kingship. But Shaul, whose reason for stumbling was in his character traits, even though he repented, as Shaul himself said, "I have sinned, for I have transgressed the commandment of the Lord and your words, because I feared the people," he lost the kingship because the reason for his stumble, which was the trait of humility out of place, remained with him, contradicting kingship, and therefore it is not appropriate to forgive him even when he repented.

Questions

- Why was Shaul deprived of the kingship in consequence of his one sin, while David's two sins did not cost him the kingship, according to Rav Shmulevitz in Sichot Mussar?
- What is the inherent difference that he identifies between the sins of the two kings?
- Think back to the first encounter between Shmuel and Shaul in Chapter 9. How might we argue that Shmuel anticipated and tried to forestall this problem?
- Can you think of another reason why David's sins did not cost him the kingship but Shaul's sin did?